

ความเป็นมาของ “ธรรมาภิบาล” และ “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี”

ในปัจจุบันคำที่ฮิตในแวดวงการทำงาน ทั้งของภาครัฐ และภาคเอกชนทั่วโลกใบนี้ หนึ่งในนั้นคงหนีไม่พ้นคำว่า “ธรรมาภิบาล” หรือเรียกในภาษาอังกฤษว่า “Good Governance” ซึ่งผู้อ่านหลายท่านคงสงสัยว่ามีความเป็นมาอย่างไร จึงขออธิบายพอสังเขป ดังนี้

“ธรรมาภิบาล” หรือ “Good Governance” มีที่มาจากวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้งในปี พ.ศ.๒๕๔๐ ส่งผลให้ประเทศในทวีปเอเชียประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ จนต้องขอความช่วยเหลือจากธนาคารโลก (World Bank) และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ซึ่งองค์กรเหล่านี้มีความเห็นว่าประเทศในทวีปเอเชียที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการขาดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ดังนั้น เมื่อประเทศไทยขอความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ ทำให้องค์กรเหล่านี้ตั้งเงื่อนไขต้องปรับปรุงให้เกิดธรรมาภิบาลในการบริหารงาน

ทั้งนี้ ได้มีการนิยาม คำว่า Good Governance กันไปหลากหลาย ได้แก่ การบริหาร การปกครองที่ดี ธรรมาภิบาล ธรรมรัฐแห่งชาติ สุประชาสนการ ฯลฯ ดังนั้น เพื่อให้ทางราชการได้ใช้คำว่า Good Governance ไปในแนวทางเดียวกัน ราชบัณฑิตยสถานได้กำหนดให้แปลว่า “การปกครองที่ดี” ซึ่งสรุปความหมายในทางรัฐศาสตร์ หมายถึง การบริหารงานโดยประชารัฐ ซึ่งมีการส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงเป็น พหุภาคี และประสานการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน และความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ที่มีต่อประชาชนได้

อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล โปร่งใส เสมอภาค และเป็นธรรม ส่วนคำว่า “ธรรมาภิบาล” ก็มีความหมายเหมือนกับคำว่า การปกครองที่ดี โดยคนทั่วไปมักพูดติดปากมากกว่าคำอื่นๆ มี ๖ หลัก ได้แก่

- (๑) หลักนิติธรรม
- (๒) หลักคุณธรรม
- (๓) หลักความโปร่งใส
- (๔) หลักความมีส่วนร่วม
- (๕) หลักความรับผิดชอบ
- (๖) หลักความคุ้มค่า

ต่อมามีการใช้คำว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี” เนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๒ กับวาระแห่งชาติสำหรับการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี และได้กำหนดให้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๒ ทุกส่วนราชการต้องถือปฏิบัติและต้องมีการรายงานผลการปฏิบัติตามระเบียบในรอบปี ซึ่งได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ ๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ เพื่อยกเลิกระเบียบฯ ฉบับนี้

ในระยะหลังภาครัฐและในระบบราชการ ใช้คำว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” เนื่องจากมีการออก พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งกำหนดว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” และมี พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และ

วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อขยายความวิธีการปฏิบัติการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน

“การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ตามมาตรา ๕๒ ของพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ได้กำหนดให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ตามแนวพระราชกฤษฎีกา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักเกณฑ์อย่างน้อย ๒ หมวด คือ

หมวด ๕ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

หมวด ๗ การอำนวยความสะดวกและ

ตอบสนองความต้องการของประชาชน

โดยให้กระทรวงมหาดไทยดูแล และให้ความช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี จึงเป็นที่มาของ “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งต้องถือปฏิบัติ

พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดเป้าหมายการบริหารราชการตามพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้มี ๗ ประการ ได้แก่

(๑) บริหารภารกิจเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

(๒) บริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ

(๓) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ

(๔) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น

(๕) ปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์

(๖) อำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชน

(๗) ประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

การที่จะส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และส่งเสริม สนับสนุน การเสริมสร้างธรรมาภิบาล ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปปฏิบัติในส่วนของกระทรวงมหาดไทย เป็นหน้าที่ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยสำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้ให้ความรู้ ความเข้าใจ และให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตระหนักถึงความสำคัญของธรรมาภิบาล และจากเหตุผลความจำเป็นดังกล่าวทำให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และเสริมสร้างให้นำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ

พบกันใหม่ฉบับหน้ากับเรื่องราวดีๆ ใน การบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
สำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น